

Akhenaton edo Trump, buruzagiak beti jakin du ahulenak nola erabili

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Erabat egia ez den arren historia ez dela errepikatzen, ez da gezurra ere *"Nihil novum sub sole"* (Deus berririk ez eguzkipean) esaera zaharra. Giza komunitateetan beti daude bakan batzuk nola edo hala besteei agindu nahi dietenak, botere irrika asetzeko gai direnak erabiltzeko jainkoak, ideiak, hierarkiak, beldurrak eta gorrotoak. Krisiaren izaera ekonomiko eta energiazkoarekin batera buruzagi, nagusi eta tiranoen ezaugarriei erreparatzea komeni da. Arrastoa jarrai dakieke historian barrena.

Asko dira oraindik irentsi ezin dutenak Donald Trump bezalako gizon xeblebre batek lortu izana munduko inperio nagusiaren lehendakaritza bereganatzea. Pailazoa, astakirtena, munstroa... "Hala ere, geroztik ohartu gara kanpaina burutsua egin duela, hanka sartzeak ere ondo kalkulatu eginez. Demagogoa, jende ikusezin, baztertu eta desklasatuen buruzagi bilakatu nahi izan du elite agintariaren kontra. Egin duen bideak oroitarazten ditu antzinako tirano greziarrak, Atenasko Pisistrates esaterako, gai zirenak herri xehearen haserre erabiliz agintearen jabe egiteko".

Hitzok AEBetako hauteskundearen biharamunean idatzita daude "Donald Trump, bere orrazkera bitxia eta David erregea" artikuluan. Egilea, Christian-Georges Schwentzel historiagilea, berrikitan plazaratu duena *La fabrique des chefs*, Buruzagien jitea, estiloa. Antzinako Grezia eta Ekialde Hurbileko historian berezituak, Akhenatonengandik Donald Trumpenganaino pasatu diren agintari ugari erkatu ditu liburuan.

Buruzagiak, *jefeak*, *xejak*, izan tri-buenak, estatuenak edo gerrariarenak. Jendarte guztietan botereak liluratzen ditu batzuk betidanik, historiaurrearen akaberatik, Mesopotamian bezala Egipton edo Grezian. XXI. mendean berriro agintari karismatikoen aroan sartu gara, Schwentzelen aburuz, II. Mundu Gerratik landa erregimen autoritarioak hon-doratzen ikusi ostean, faxismoa lehenik, geroago sistema sobietarra ere erori

zen, Latino Amerika gehienez diktadurak amaitu... Agintari boteretsuen itzultzea hasi zen Vladimir Putinekin 1999an. Gero ikusi dira guregandik hurbilago Victor Orban Hungarian, Erdogan da horien baliokidea Turkian.

Trumpen kasura etorrira, azken hamarkadetan AEBetako bizi politikoa elkarren artean banatu duten bi familia aristokratikoei egin die aurre. Lehenik Bushtarrei, errepublikanoen buruzagitarako lehian Jeb Bush eliminatuz. Akabo Bush III... eta agur Clinton II, Hillary bera klan politiko boteretsu bateko printzesa izaki.

Trump bera ere aristokrata da, esan nahi baita aberats handia, baina baztertutako aristokrata, duela 2.500 urte Grezian ugaritutako tiranoak ziren bezala (Atenasko Pisistrates, Korintoko Kipselo...). Denek herri xehearen egoenezina erabiliko dute oligarkiaren klan nagusiei gaina hartzeko. Herri xehea establismentaren aurkako argudioekin jokatzu erabiltzen Vladimir Putin izan da gure garaian lehena.

Jendearen beldurrarekin jokatzu, has-teko. Gizakia funtsean beldurtia da, dio Schwentzelek, eta beldur hori erabiliko dute Mesopotamiako lehenbiziko buruzagiek. Gosetearen beldur baita jendea, *xejak* bere burua ezartzen du populua-ren eta eguraldiaren, ondorioz uztaren eta janariaren, berme diren jainkoen arteko bitartekari. Zer besterik egin dute gaur Trump edo Putinek beren herriki-deen ikararekin? Beldurra esku batean,

propaganda bestean. "Ez da Machiavelli jaio arte itxaron beharrik makiabelismoa aurkitzeko jendarteetan".

Munduan behin eta berriro ikusi da hauteskunde araututako sistema bat autoritario edo monarkiko bihurtzen. Erroma errepublikarrak estatuaren buru bi gizon zeuzkan, bi kontsul urte beterako hautatuak, hori zen erregetzara ez itzultzeko bermea. Alabaina, kanpotiko mehatxuak irekiko dio bidea buruzagi indartsuak edukitzeko gogoari, Erromaren kasuan barbaroek eta piratek sortutako egonezina.

Kristo Aurreko I. mendean Erromak eduki zuen gaur Turkia den eskualdean, orduan Ponto, Mitridates izeneko errege barbaroa, "garai hartako Bin Laden" dio ironiaz Schwentzelek, milaka erromatar masakratu zituen. Barbaroen presioa, piratak, Mitridates... azkenean Erromak ontzat eman zuen ordura arte politikoki zuzena ez zirudiena, berriro botere osoa uztea gizon bakar baten eskuetan: horra Julius Caesar.

Kalparraren mintzoa

Txiste asko egin zaio Trumpi bere ilaje itsusiagatik, hozkia ematen duen tupe horiztagatik. Baina elitea -jende xehe haserretu askorekin batera- gorrotatzen duela dioen enpresarioak urguiluz zaintzen du bere orrazkera demasa, goi-zero harrotuz sprayz, kasko urrekara bat balerama bezala. "Erakutsi nahi du inork ez bezalako kalparra daukala, berezia, marka pertsonala ematen diona,

Irudian, Donald Trump 2015eko abuztuan Greenvilleen (Hego Carolina) AEBetako lehendakariarazako kanpainan emandako mitin batean. Hitzaldia hasita berehala gezurtatu nahi izan zituen bere bilo horiak gezurrezkoak direla esanaz iseka egiten ziotenak 'The New York Times' bezalako egunkari handietatik, 'El hombre del peluquín' (sic) eta antzekoekin. Entzuleen arteko emakume bat igoarazi zuen publikoki frogatzera Trumpek ileak bereak dituela. Telebistako kazetariekin ere egin izan du eszena bera. Populu xeheari lasaitasun mezua zabaldu nahi zion: itsusia izan edo astakirtena izan daitekeela, bai, baina ez faltsua.

dotorezia bat, hautatua izatearen arrasto". Karikaturagileek jakingo ez duten arren, Biblian bada norbait kalpar harroak daramatzana Jainkoaren hautatu izatearen markatzat: David, errege-mesias bera inor izatekotan, Goliat mukurarazteko gai.

Trumpek orrazkera deigarria bihurtu du fetitxe. Hauteskunde kanpainako mitinetan behin eta berriro errepikatuko du erritua: entzuleetako bati eskatzen dio igo eta ukitzeko bere ileak, zertifikatzeko ez dela peluka bat. "Frogatu nahi du itsusia bai baina ez dela gezurtia, ez dela hipokrita: jendeak behar zuen gizon probidentziazkoa dela. Haren ilajea autentikoa da, bere hitzak bezala eta Amerikanoei promes egiten die: handitasuna itzuliko diela, urguilua, *Make America Great Again* (AEBak berriro handi egin) esloganak dioen bezala.

"Mundua hondoratzen ari denean, jendeek lider indartsu bat eduki nahi dute, Amerika babesteko gai izango dena" esana du. Trebezia handiz erabili du AEBetako jende gehienek barneratua daramaten kultura judeo-kristauaren pasarte: David versus Goliat. Clintonen kontrako hizkera misoginoa ere subkontziente horretan ondo sartzen da. Azkenean katoliko eta ebanjeliko kontserbadoreen liderren babesa jaso du. Elkarre ebanjeliko indartsuenaren buruak espreski konparatu izan du Trump David erregearekin, beste batek paralelismoa egin zuen batetik eta besteak emakumeekin egindako bekatuekin; alegia, Jainkoak usaintzen duela gizon berezien karisma, bere artaldearen artzain izateko hautatuz ahuleziak ere badituzten buruzagi bulartsuak.

Karisma diozu? Historia zaharrari bezala gaurko aktualitateari errepara-

tuta, Schwentzelek ikusten duena da karisma ez dela hainbeste buruzagiaren barnetik ateratzen baizik eta bere aginduetara jarri nahi duten jendeengandik. "Karisma, edertasuna bezala, subjektiboa da. Ez ahaztu karisma eta xarma sustrai bereko hitzak direla. Adoratzailak dira liderra karismatiko ikusten dutenak. Norbait karismatikoa iruditzen zaizula esatean funtsean diozu maite duzula. Buruzagi izan nahi duenaren aztikeria da karisma daukala erakustea edo erantzun egokia ematea jendearen artean dagoen karisma eskariari".

Adolf Hitler ere ez zen berez gizon karismatikoa, baina Alemania umiliatu hartan herritarrek sentitzen zuten halako norbaiten beharra eta une egokian iritsi zen. Berak eman zien irrikaz eskatzen zuten erantzuna. ■

50 urtez elkarrekin

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

